

Gammal bäckfåra

/GO, 2024-09-07

Sammanfattning

Här intill syns en tydlig s.k. meanderslinga/-båge, dvs. rester av den gamla bäckfåran. Det finns åtminstone två stycken till mellan Kvarn- och Sågforsen. Med meandrar menas att bäcken slingrade sig fram i krokar. Under flottningsperioden från 1870 fram till 1950-talet rätades bäcken ut i omgångar. Bäckens lopp idag är mer eller mindre en kanal genom Såggrubba. Naturliga meandringar och översvämningssområden gynnar den biologiska mångfalden starkt, jämnar ut och dämpar flödestoppar, samtidigt som vattnet renas på mineraljord, organiskt material och vissa kemiska ämnen. Uträtningen av bäcken har därför försämrat miljön för växter och djur.

Slingrande bäckfåror

I partier där det är mer flackt i Såggrubba meandrade Bastuträskbäcken innan flottningen av timmer startade 1870. Med meandrar menas att bäcken slingrade sig fram i krokar. Det orsakade erosion i den här förekommande finkorniga jordarten i ytterkurvorna och sedimentation i innerkurvorna, varför bäckens lopp hela tiden sakta ändrades. I samband med flottningen var man tvungen att åtminstone på sikt rätta ut dessa krokar för att timmret inte skulle fastna och medföra tungt och besvärligt arbete med att få loss dem. Hur många år det tog att åstadkomma denna uträtning till det bäcklopp vi ser idag är svårt att veta säkert. Till en början utnyttjade man nog Såggrubbas tre fördämningar så att man kunde flotta över bäckkrökarna. 1892 och 1906 (samma år som samtliga fördämningar i Bastuträsk skadades i vårfloden) gjordes enligt uppgift renovering av dammar och rännor, samt även uträtning av bäckfåran. På 1930-talet gjordes uträttningsarbete på Kvarnranningen strax nedströms Såggrubba. Gösta Pleje i byn och hans kusin Bertil deltog i det arbetet. Gösta lär ha sagt i efterhand: "*Det var tur att Bertil var högerkastar och jag vänsterkastar, då kunne vi kast åt var sitt håll.*". Man får nog anta att uträtning av bäcken pågått i stort sett så länge man flottat. Bäckens lopp idag är mer eller mindre en kanal genom Såggrubba – ja, egentligen ända från Bastuträsket ned till Hörnån ca 6 km nedströms.

Här intill syns en tydlig s.k. meanderslinga/-båge, dvs. rester av den gamla bäckfåran. Det finns åtminstone två stycken till mellan Kvarn- och Sågforsen. I nedre delen av Såggrubba finner vi inga tydliga spår efter några större krokar, men bäcken är säkert uträtad något även här.

Områdena innanför bäckkrökarna svämmades över fr.a. på våren och gödslade naturligt marken. Dessa marker nyttjades förr i jordbruket. På en karta över Såggrubba från laga skifte 1862-64 är ängar (som normalt fanns på myrar, översvämningssmark/raningar och ibland fastmark) utritade längs hela bäckens längd.

Naturliga meandringar och översvämningssområden gynnar den biologiska mångfalden starkt, jämnar ut och dämpar flödestoppar, samtidigt som vattnet renas på mineraljord, organiskt material och vissa kemiska ämnen. Uträtningen av bäcken, men även de tre fördämningarna till kvarnar och såg, har därför påtagligt försämrat miljön för växter och djur.